

21 501-32   Landbouw- en Visserijraad

Nr. 1646   Verslag van een schriftelijk overleg
Vastgesteld 23 mei 2024

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de brief van 15 mei 2024 over de geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad van 27 mei 2024 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1644).

De vragen en opmerkingen zijn op 21 mei 2024 aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voorgelegd. Bij brief van 23 mei 2024 zijn de vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Graus

Adjunct-griffier van de commissie,
De Keijzer

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA -fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de agenda van de Landbouw- en Visserijraad en hebben hierover vragen en opmerkingen.

Opvolging snelle en structurele antwoorden op de crisissituatie in de landbouwsector

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat er verder gesproken wordt over de 'crisissituatie in de landbouwsector'. In lijn met de opmerking van de minister, zijn deze leden van mening dat crisissteunmaatregelen enkel in zicht moeten komen als er sprake is van een acute crisis. Zij zijn gealarmeerd dat de minister de behoefte voelt om zijn positie toe te lichten, wat volgens hen erop wijst dat het inzetten van crisissteun ter discussie staat. Verwacht de minister dat er serieus aanspraak gemaakt zal worden op crisissteunmaatregelen in de landbouwsector? Waarom voelt de minister de noodzaak zijn positie hieromtrent te benadrukken? Hoe draagt Nederland deze positie in het overleg uit? Wanneer is er wel sprake van een zodanige crisissituatie dat Europees geld hiertoe moet worden ingezet?

Antwoord

In het kader van de artikelen 219-222 van de Verordening Gemeenschappelijke Marktordening (GMO) is voor landbouwproducten een budget van maximaal 450 miljoen euro uit de landbouwreserve beschikbaar die kan worden ingezet ter opvang van ernstige marktverstoringen en uitzonderlijke crises. De laatste jaren zijn als gevolg van onder andere COVID-19 en de Oekraïne-crisis verschillende van dergelijke uitzonderlijke steunmaatregelen genomen, alsook voor de opvang van de gevolgen van verschillende extreme weersomstandigheden in verschillende Europese landen. Het voorzitterschap wil op de aankomende

Landbouw- en Visserijraad een gesprek voeren in hoeverre de criteria en doelen voor de inzet van deze middelen door de Europese Commissie (Commissie) verhelderd moeten worden, mede omdat de totale omvang van de landbouwreserve beperkt is en verstoringen door onder meer klimaatverandering zich steeds vaker voordoen. In dat kader is Nederland van oordeel dat terughoudend moet worden omgegaan met de inzet van de landbouwreserve en dat allereerst moet worden ingezet op de ontwikkeling van een duurzame, weerbare en klimaatbestendige landbouw, die voorbereid is op marktveranderingen. Inzet van het EU-crisismechanisme zou alleen overwogen moeten worden bij ernstige crises in sectoren of regio's van de EU die niet onder 'normale' weer- en marktrisico's vallen en waarbij de inzet van de crisisreserve een toegevoegde waarde kan hebben om de ernstige marktverstoringen op te kunnen vangen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie onderstrepen dat de Europese landbouwsector behoefte heeft aan structurele oplossingen en adviseert om weg te blijven van kortetermijnoplossingen die niet bijdragen aan een duurzaam toekomstperspectief. Volgens deze leden vraagt dat om een landbouwsector die duurzame en natuurinclusieve bedrijfsvoering beloont, met voldoende lokale en Europese afzetmarkt voor hoogwaardige producten, waarin de winst terugvloeit naar boeren in plaats van andere ketenpartijen. Deze leden lezen in het verslag van de vorige Landbouw- en Visserijraad dat "de Commissie voorstellen [heeft] neergelegd aan de lidstaten om de positie van boeren te versterken in de keten.". Volgens de Europese Commissie (EC) moet dit leiden tot een eerlijkere vergoeding van boeren en de winst eerlijker door de keten te verdelen. Kan de minister deze voorstellen nader toelichten en appreciëren? Wat betekenen deze voorstellen voor Nederland?

Antwoord

In het non-paper "Position of farmers in the supply chain: Next steps" beschrijft de Commissie maatregelen die al in

gang gezet zijn en doet zij enkele voorstellen om de positie van de boer in de keten verder te versterken.

Op korte termijn gaat het om inzicht in hoe de lidstaten de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken (Richtlijn OHP) uitvoeren, welke aanvullende maatregelen worden gehanteerd, en een analyse van het toezicht op oneerlijke handelspraktijken. Ook wil de Commissie markttransparantie vergroten door een observatorium in te richten om informatie over de keten uit te wisselen rondom productiekosten, marges en handelspraktijken.

Op middellange termijn betreffen het voorstellen voor verbeteringen in contracten tussen producenten en afnemers, en de inzet op transparantie van contracten. Ook doet de Commissie voorstellen voor het stimuleren van de oprichting van erkende producentenorganisaties die gezamenlijk producten afzetten en het opzetten van een stimulerend kader voor vrijwillige afspraken rondom het verbeteren en zichtbaar maken van de vergoeding aan boeren. Dit kan bijdragen aan het verbeteren van de verbondenheid van de producent en consument, en ook plaatsvinden in combinatie met afspraken over duurzaamheidseisen aan de productie.

Verder doet de Commissie voorstellen die meer uitwerking en analyse behoeven. Het gaat om betere implementatie en handhaving van EU-wetgeving rondom veiligheidsstandaarden voor producten van binnen en van buiten de EU en om een analyse van duurzame inkoop door overheden in de verschillende lidstaten om inzicht te krijgen in deze stimulans voor de markt voor duurzame producten. Daarnaast stelt de Commissie voor om met deskundigen een certificeringsmethode voor carbon farming uit te werken, om het certificeringsproces te versnellen en zo nieuwe kansen te bieden voor duurzame land- en bosbouw.

Ik ben van mening dat dit waardevolle voorstellen zijn die elk op hun eigen meerwaarde moeten worden beoordeeld. Dit

non-paper levert een grote bijdrage aan de gedachtevorming hoe de positie van boeren in de keten verder kan worden versterkt, hoe boeren een passende vergoeding voor het nemen van duurzame maatregelen kunnen verkrijgen en hoe agrariërs en ketenpartners bijdragen aan de verdere verduurzaming van de landbouw.

Zou de minister bovendien kunnen reageren op de laatste stand van zaken van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken (OHP)? Hoe beoordeelt hij de voorstellen uit deze Richtlijn, zijn ze volgens hem voldoende om de positie van de boer in de keten te versterken? Hoe bereidt Nederland zich voor op de implementatie hiervan?

Antwoord

De Wet oneerlijke handelspraktijken landbouw- en voedselvoorzieningsketen (Wet OHP) is sinds 1 november 2021 van kracht. Met deze wet is de implementatie van de Richtlijn OHP geregeld. Het doel van de richtlijn is het bieden van bescherming aan landbouwproducenten en andere leveranciers van landbouw- en voedingsproducten tegen een aantal nader omschreven handelspraktijken. De Wet OHP voorziet in toezicht en handhaving door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) en in alternatieve geschillenbeslechting.

De onafhankelijke geschillencommissie behandelt op een laagdrempelige manier geschillen tussen een individuele voedselleverancier en een afnemer. Deze geschillencommissie is per 1 januari 2022 van start gegaan. Tot op heden zijn er een aantal meldingen gedaan en geschillen behandeld. De Commissie gaat de Richtlijn OHP evalueren en komt in november 2025 met een conclusie en advies. Nederland is zelf ook bezig met een nationale evaluatie van de Wet OHP waarvan de resultaten aan het eind van dit jaar verwacht worden. Op basis van deze evaluaties zal worden gekeken op welke manier de Richtlijn OHP en de Wet OHP bijdragen aan minder oneerlijke

handelspraktijken en of en welke aanpassingen er mogelijk nodig zijn om de positie van de boer verder te versterken.

Gedachtewisseling over de ontwikkelingen op de landbouwmarkten

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat uit het halfjaarlijkse vooruitzicht op de landbouwmarkten door de EC blijkt dat de situatie enigszins gestabiliseerd is.

Onderschrijft de minister het beeld uit de 'short term outlook' volledig? Levert Nederland schriftelijke input op deze gedachtewisseling? Zo ja, kan de minister deze de Kamer doen toekomen? Zo niet, waarom is hier niet voor gekozen? Is het inzichtelijk welke maatregelen van de EC en de lidstaten positief hebben bijgedragen aan het stabiliseren van de landbouwmarkten? Zijn er maatregelen genomen die achteraf nadelig bleken voor de stabiliteit?

Antwoord

De Commissie publiceert halfjaarlijks een vooruitzicht op de landbouwmarkten gebaseerd op een groot aantal gegevens, waaronder macro-economische verwachtingen (economische groei, rente- en inflatieontwikkelingen, consumentenvertrouwen), ontwikkeling van inputkosten (als energie, kunstmest, veevoer) alsook marktverwachtingen voor verschillende landbouwproducten. Deze zijn deels gebaseerd op een veelvoud van internationale bronnen (zoals internationale 'commodity'-verdragen, oogstverwachtingen en ontwikkelingen in de rest van de wereld) alsook marktinformatie en verwachtingen in de EU (oogstverwachtingen, statische markt- en prijsinformatie). Gezien de breedte en diepgang van de gegevens acht Nederland het een verantwoorde inschatting van de landbouwmarkten. Gezien onverwachte ontwikkelingen (het weer, macro-economisch, geopolitiek) is de outlook vanzelfsprekend omgeven met onzekerheden. Nederland levert geen specifieke aanvullende schriftelijke input voor de gedachtewisseling, aanvullend op de reguliere statische markt- en prijsdata die de Commissie (ook vanuit Nederland) ontvangt.

In de outlook constateert de Commissie dat (door verschillende maatregelen) de situatie op de markten enigszins is gestabiliseerd, omdat inputprijzen als energie, kunstmest en voerkosten (en ook de inflatie) zijn gedaald tot rond het niveau van het begin van de Oekraïne-crisis en ook de uitvoer van Oekraïne van landbouwproducten (waaronder granen) zich via de solidariteitscorridors met de EU en de Zwarte Zee in belangrijke mate heeft hersteld. Desondanks blijven de onzekerheden groot, bijvoorbeeld als gevolg van de ontwikkelingen in Oekraïne en het Midden-Oosten, inclusief de Rode Zee. De Europese Rekenkamer en de Commissie voeren evaluaties uit naar eerder gevoerd beleid, zoals de effectiviteit van de marktmaatregelen in de melk- en varkensmarkt van 2015-2016 die de EU en de lidstaten hebben genomen. Hieruit komen aanbevelingen die waardevol zijn voor de toekomst. Uit dergelijke evaluaties blijkt dat elke situatie anders is en per keer op basis van analyse en onderbouwing zorgvuldige besluiten genomen moeten worden over welke maatregelen nuttig zijn om in te zetten. Hiermee wordt voorkomen dat maatregelen mogelijk achteraf nadelig kunnen uitpakken.

Wat is de mening van de minister ten aanzien van de toegenomen invoer van Oekraïense landbouwproducten in de Europese Unie (EU) en kan hij uitleggen welke zorgen er bij andere lidstaten bestaan? Deze leden benadrukken daarbij de noodzaak om Oekraïne blijvend economisch te ondersteunen in de oorlog die Rusland tegen dit land voert.

Antwoord

Over de inzet van het kabinet ten aanzien van de autonome tariefmaatregelen voor de import uit Oekraïne bent u op 1 maart jl. geïnformeerd (Kamerstuk 36 045, nr. 178). Nederland steunt de verlenging van deze maatregelen. De Landbouw- en Visserijraad heeft onlangs het voorstel voor een verordening tot opschorting van importheffingen op Oekraïense producten aangenomen.

Ten aanzien van het Commissievoorstel zijn er enkele wijzigingen aangebracht in de definitieve verordening. Om kwetsbare EU-sectoren te beschermen zijn de automatische vrijwaringsmaatregelen, oorspronkelijk voorgesteld voor de sectoren pluimvee, eieren en suiker, uitgebreid voor de sectoren mais, gries, haver en honing. Daarnaast worden automatische vrijwaringsmaatregelen sneller geactiveerd, namelijk binnen 14 dagen in plaats van 21 dagen. Voorts is de referentieperiode om te bepalen of de invoer een bepaalde drempel overschrijdt verlengd, van de tweede helft van 2021 tot en met 2023. Deze aanpassingen leiden tot een relatief kleine inperking van de extra markttoegang die onder de verordening aan Oekraïne wordt geboden en komt tevens tegemoet aan de zorgen van sommige lidstaten. Bij deze lidstaten leefden zorgen over het negatieve effect van de toegenomen import van de in het besluit opgenomen producten op (voornamelijk) de regionale markten in de grensgebieden van Oekraïne.

Het kabinet heeft met deze wijzigingen ingestemd. Ondanks de relatief beperkte inperking van de markttoegang betekent deze regeling nog altijd een belangrijke economische steun voor Oekraïne. Hiermee is ook uitvoering gegeven aan de motie Piri c.s. (Kamerstuk 21 501-20, nr. 2028), waarin het kabinet wordt gevraagd om de verlenging van de tijdelijke handelsliberalisering met Oekraïne te steunen.

Overig

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vernemen dat elf milieuministers in een brief hebben opgeroepen om in te stemmen met de Natuurherstelverordening. Wat is de reactie van de minister op deze brief en wat zijn de gevolgen voor de duurzame toekomst van de landbouw als Nederland tegen deze Verordening stemt?

Antwoord

De minister voor Natuur en Stikstof heeft kennis genomen van de brief van de milieuministers die oproept tot het instemmen met de Natuurherstelverordening. Het kabinet

zal in lijn met de motie Van der Plas (BBB) / Hertzberger (NSC) (Kamerstuk 36 508, nr. 1), wanneer de verordening in stemming wordt gebracht, tegen het voorlopig akkoord stemmen. De Natuurherstelverordening bood aanknopingspunten voor verduurzaming van de landbouw, maar is niet de enige manier waarop daaraan op Europees niveau gewerkt kan worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Landbouw- en Visserijraad van 27 mei 2024. Daarover hebben zij nog wel enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie lezen dat er een gedachtewisseling over de marktsituatie en de crisissituatie in de landbouwsector op de agenda staat. Echter, de Nederlandse inzet lijkt hier zeer beperkt te zijn. Vanzelfsprekend delen deze leden de opvatting dat voor wat betreft Oekraïne het belang van economische steun en verlenging van de autonome handelsmaatregelen fier overeind moeten blijven. Echter, in de aangenomen motie-Van Campen/Boswijk (Kamerstuk 21 501-20, nr. 2075) verzoekt de Kamer de regering zich proactief op te stellen bij de bespreking van het voorstel van de EC om hogere invoertarieven in te voeren op Russisch graan. Tevens wordt de regering verzocht zich maximaal in te spannen om de Oekraïense landbouwsector te ondersteunen en Russische ondermijning van die sector tegen te gaan. Kan de minister aangeven op welke wijze door de regering invulling wordt gegeven aan deze motie en is de minister bereid om hogere invoertarieven op Russisch graan bespreekbaar te maken tijdens deze Raad?

Antwoord

De Commissie heeft op 22 maart jl. een voorstel gedaan om verhoogde tarieven te heffen op het Russische graan dat de

EU binnenkomt.¹ De Kamer is op 26 april jl. geïnformeerd over dit voorstel van de Commissie, dat ziet op het verhogen van douanerechten op graan, oliezaden en afgeleide producten uit Rusland en Belarus, en het voornemen van het kabinet om dit voorstel te steunen (Kamerstuk 21 501-20, nr. 2086). Dit voorstel zal naar verwachting de meeste import in de EU van de desbetreffende producten stoppen, gezien de hoogte van de tarieven. Hiermee voorkomt het mogelijke destabilisatie van de EU-markt, en voorkomt het dat Rusland illegaal uit tijdelijk bezet gebied verkregen Oekraïens graan in de EU afzet en hiermee zijn eigen economie stimuleert.

Naar verwachting stemt de Raad - met steun van Nederland - tijdens de aanstaande Raad Buitenlandse Zaken/Handel in met het voorstel. Hiermee is uitvoering gegeven aan de motie van de leden Van Campen (VVD) en Boswijk (CDA) (Kamerstuk 21 501-20, nr. 2075) waarin de regering verzocht wordt zich proactief op te stellen bij de bespreking van het voorstel van de Commissie om hogere invoertarieven in te voeren op Russisch graan, en om zich maximaal in te spannen om de Oekraïense landbouwsector te ondersteunen en Russische ondermijning van die sector tegen te gaan.

De leden van de VVD-fractie hebben vernoemen dat elf milieuministers in een brief een oproep hebben gedaan tijdens de Milieuraad om alsnog in te stemmen met de Natuurherstelverordening. Deze leden zijn nog altijd van mening dat de Natuurherstelverordening een onevenredig grote invloed heeft op de verdeling van de schaarse ruimte in Nederland. Kan de minister bevestigen dat er tot op heden nog altijd geen gekwalificeerde meerderheid is voor deze Verordening en heeft het Belgisch voorzitterschap, dan wel de EC inmiddels al aangegeven hoe zij om wil gaan met het vervolg van de in de ijskast gezette Natuurherstelverordening?

Antwoord

Uit de informatie waar het kabinet over beschikt blijkt nog

---

¹ De mededeling geeft aan dat Russisch graan slechts 1% van de EU consumptie betreft (EU handelsdata 2023).

geen nieuw moment om de verordening in stemming te brengen, en lijken er geen verschuivingen te hebben plaatsgevonden in de lidstaten die onderdeel uitmaken van de blokkerende minderheid. Ook heeft het kabinet nog geen informatie ontvangen vanuit de Commissie of het voorzitterschap over het eventuele vervolgtraject.

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de NSC-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Landbouw- en Visserijraad van 27 mei 2024.

De leden van de NSC-fractie lezen dat de EC op korte termijn een EU-prijzobservatorium wil inrichten met deelnemers en vragen de minister wie er aan dat consortium deel zullen nemen. Hoe wil de minister de kennis die daar opgedaan wordt inzetten om de positie van boeren te versterken? Welke effecten zal dit hebben op de Nederlandse voedselproducenten?

Antwoord

Een van de voorstellen van de Commissie om de positie van de boer te versterken is om een Prijzenobservatorium in te richten. Dit observatorium heeft als doel om transparantie te vergroten rondom prijzen, kostenstructuren en de verdeling van marges in de keten. Er wordt een groep van circa 80 leden gevormd, vanuit de overheden van de lidstaten en vertegenwoordigers van de hele keten.

De kennis in dit observatorium kan leiden tot inzicht in de keten en verdere mogelijkheden ter versterking van de positie van de boer in de keten.

De leden van de NSC-fractie lezen dat er nieuwe bepalingen met betrekking tot bijvoorbeeld duurzaamheidsclaims komen. Deze leden zien dat veel Nederlandse duurzaamheidsinitiatieven zoals het Beter Leven Keurmerk en On the Way to PlanetProof moeite hebben met een internationale afzetmarkt vinden. Kan de minister in dat licht sturen op Europese samenwerking en eenheid voor private keurmerken?

Antwoord

Het vergroten van de afzetmarkt voor duurzaam en dierwaardig geproduceerde producten is een belangrijke manier om het verdienvermogen van de agrariërs te verbeteren. De Green Claims Directive is gericht op het zorgen voor een betere onderbouwing van duurzaamheidsclaims, onder andere bij voedingsmiddelen. Het is mijn inzet om ervoor te zorgen dat er een gelijk speelveld ontstaat voor communicatie over verduurzaming van het voedselaanbod binnen de EU, hierbij probeer ik ook zoveel mogelijk samen te werken met andere lidstaten.

Wordt er ook gekeken naar de ontwikkeling van een Eco-Score en is de minister bereid deze ontwikkeling te bevorderen? Hoe kijkt de minister naar de toekomst van een Eco-Score, mede in relatie tot de keurmerken die zich nu al op de markt bevinden?

Antwoord

Momenteel zijn er ontwikkelingen om in Europees verband milieudata(bases), methodieken, indicatoren en ecolabelling initiatieven te harmoniseren. Een goed voorbeeld hiervan is het Life Eco Food Choice project waarin onder andere Spanje, Duitsland, Frankrijk en Nederland deelnemen. Het is belangrijk om hierbij aangesloten te zijn om de Nederlandse ontwikkelingen zo goed mogelijk te laten aansluiten bij ontwikkelingen elders in Europa en vice versa. Een eventueel toekomstig eco-label kan de mate waarin een product scoort op milieu-indicatoren aangeven, anders dan huidige keurmerken doen. Zo een label moet wel van toegevoegde

waarde zijn, om te voorkomen dat onduidelijkheid voor ketenpartijen en consumenten toeneemt.

De leden van de NSC-fractie lezen dat de EU-handelsbalans het op één na hoogste surplus ter wereld heeft, ter waarde van 70,1 miljard euro (22 procent hoger dan in 2022). Deze leden vragen waar deze stijging ten opzichte van 2022 vandaan komt, kan de minister dat uitleggen?

Antwoord

Over het geheel is er voor de EU sprake van een positieve handelsbalans voor landbouw(gerelateerde) producten, waarbij de waarde van de export (EUR 228.6 miljard) hoger is dan de waarde van de import (EUR 158.6 miljard). De stijging van het surplus (ten opzichte van 2022) wordt veroorzaakt door de hogere exportprijzen voor de producten die door de EU geëxporteerd worden, zoals graanpreparaten, zuivelproducten, wijnen en groenten. De volumes van deze producten zijn tussen de 5% en 7% gedaald. Een andere reden voor de stijging van het surplus is de daling van de import (7% minder dan in 2022).

Kan de minister voorzien in een inventarisatie van de zelfvoorzieningsgraad van Europa en dit uitsplitsen naar verschillende sectoren?

Antwoord

De Commissie publiceert ieder kwartaal een *Short-Term Outlook for EU Agricultural Markets*. Hierin geeft ze inzage in de zelfvoorzieningsgraad van de EU op verschillende landbouwproducten. In de onderstaande tabellen is de zelfvoorzieningsgraad in 2023 van een aantal relevante productcategorieën opgenomen.²

Dierlijke producten

---

² [European Commission, Short Term Outlook for EU agricultural markets, spring 2024/edition n.38, mei 2024, Annex p. 20.](#)

Product	Rundenkal fsvlees	Varkensvlees	Pluimveevlees	Schapen- en geitenvlees	Verse zuivel producten	Kaas	Boter	Volle melkpoeder	Mageremelkpoeder
Zelfvoorzieningsgraad in 2023	107%	116%	108%	90%	102%	112%	111%	174%	202%

Plantaardige producten

Product	Suiker	Totaal granen	Plantaardige oliën	Eiwitgewassen	Oliehoudende zaden
Zelfvoorzieningsgraad in 2023	96%	106%	80%	74%	64%

De leden van de NSC-fractie lezen dat Professor Strohschneider benadrukt dat landbouw niet ten koste gaat van milieu en de natuur, en vice versa. Hij onderstreept de noodzaak tot het inperken van polarisatie. Hoe kijkt de minister naar de polarisatie in Nederland, ziet hij hier eenzelfde noodzaak tot het inperken daarvan? Hoe wil hij dat in Nederland gaan organiseren?

Antwoord

Ik ben het ermee eens dat het belangrijk is de polarisatie in het debat over de toekomst van de landbouw tegen te gaan. Met het proces dat door het huidige kabinet is ingezet om tot een landbouwakkoord te komen, is het debat over de toekomst van de landbouw verschoven van demonstraties en protestacties naar overleg aan tafel. Hoewel het niet is gelukt om een landbouwakkoord te sluiten, is dit erg van

belang geweest voor het verminderen van de spanning en het faciliteren van een constructief gesprek. Ik vind het van groot belang dat de constructieve dialoog over de toekomst van de landbouw de komende periode wordt voortgezet, omdat ik het onwaarschijnlijk acht dat een effectieve agenda voor de toekomst van de landbouw kan worden gerealiseerd zonder constructieve medewerking van alle belanghebbenden. Het kabinet faciliteert deze dialoog onder andere door het voortzetten van gesprekken met sectorpartijen over de toekomst van de landbouw.

De leden van de NSC-fractie lezen dat de regeling voor vestigingssteun aan jonge landbouwers van 25.000 euro in 2023 niet is opengesteld. Verwacht de minister dat deze regeling in 2024 wel wordt opengesteld? Zo ja, hoe gaat de minister ervoor zorgen dit zo snel mogelijk te bewerkstelligen en hier duidelijkheid over te geven? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De subsidiemodule wordt op maandag 3 juni 2024 opengesteld. Ik heb de Kamer hierover op 3 april 2024 geïnformeerd (Kamerstuk 30 252, nr. 166).

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de BBB-fractie hebben zoals gebruikelijk met interesse gekeken naar de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad. Deze leden merken op dat er niet veel op de agenda staat. Desondanks hebben deze leden enkele op- en aanmerkingen.

De leden van de BBB-fractie lezen dat de EC de Landbouw- en visserijraad zal informeren over de reeds genomen maatregelen en mogelijke nieuwe maatregelen om de huidige situatie in de landbouw het hoofd te bieden. Graag horen deze leden wat de EC te zeggen heeft over de reeds

genomen maatregelen. Tevens horen deze leden graag wat de EC te zeggen heeft over mogelijke nieuwe maatregelen. Deze leden horen graag wat deze nieuwe voorstellen inhouden, en op welke termijn de voorstellen gerealiseerd kunnen worden. Zij verwachten een proactieve houding van de minister tijdens het gesprek met de EC en hopen dat de minister zelf ook met voorstellen komt. Heeft de minister al bedacht welke voorstellen hij wil aandragen?

Antwoord

Zoals de Kamer van mij gewend is, zal ik ook van deze vergadering een verslag naar de Kamer sturen waarin ik specifiek zal ingaan op hetgeen de Commissie heeft gezegd over de reeds genomen maatregelen. Voor wat betreft de Nederlandse invulling van de in de aangepaste Basisverordeningen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) geboden mogelijkheden voor de goede landbouw- en milieucondities, zal ik de Kamer binnenkort in een aparte brief informeren.

De voorstellen van de Commissie in het non-paper "Position of farmers in the supply chain: Next steps" bouwen voort op eerdere maatregelen die zijn genomen ter versterking van de positie van de boer in de keten. Het verdienvermogen van agrariërs hangt sterkt af van ontwikkelingen op de afzetmarkt. Het non-paper kan mijns inziens worden versterkt door maatregelen voor te stellen gericht op het vergroten van de afzetmarkt voor duurzame en dierwaardig geproduceerde producten. Daarnaast is het van belang dat de keten passende vergoedingen biedt voor de gestelde eisen aan duurzame productie en dierenwelzijn. Daar is inzicht in productiewijzen voor nodig en transparantie daarover; transparantie over de prestaties van partijen in de keten en ook over de bijbehorende vergoeding. In deze lijn werk ik aan voorstellen voor aanvullingen op het non-paper van de Commissie. Deze lijn breng ik in voor de discussie met de Commissie over aanvullingen op het non-paper van de Commissie.

De leden van de BBB-fractie lezen dat de Landbouw- en Visserijraad in gesprek gaat over hoe de EU de reactie op toekomstige crisis in de landbouw verder kan verfijnen en verbeteren. Deze leden vragen wat dat betekent en wat de inhoud van dat gesprek zal zijn. Wat is de inzet van Nederland?

Antwoord

Bij de bespreking van dit onderwerp zal worden ingegaan op de vraag in hoeverre de criteria en doelen voor de inzet van deze middelen vanuit de landbouwreserve in het kader van de GMO-verordening door de Commissie verhelderd moeten worden, omdat de totale omvang van de landbouwreserve beperkt is en marktverstoringen door onder andere klimaatverandering of geopolitieke ontwikkelingen vaker kunnen voorkomen. Het voorzitterschap onderscheidt daarbij (in lijn met de OESO-analyses) verschillende niveaus van 'risico's', waaronder reguliere ondernemersrisico's (zoals weersveranderingen, opbrengstschommelingen, marktfluctuaties), hanteerbare risico's (die bijvoorbeeld via verzekeringen of fondsen gezamenlijk zijn op te vangen) en catastrofale crises die niet door individuele producenten of de markten zijn op te vangen.

Algemeen is Nederland van oordeel dat allereerst moet worden ingezet op de ontwikkeling van een duurzame, weerbare en klimaatbestendige landbouw, die beter voorbereid is op marktveranderingen. Ik zal tijdens de Landbouw- en Visserijraad aangegeven dat er ook goede voorbeelden zijn in Nederland met het beperken van risico's voor ondernemers via onder meer de brede weersverzekering en het diergezondheidsfonds. Nederland is terughoudend met de inzet van de EU-landbouwreserve. De inzet van dit EU-crisismechanisme zou alleen moeten worden overwogen bij ernstige crises in sectoren of regio's van de EU die niet onder 'normale' weer- en markttrisico's vallen en waarbij de inzet van de crisisreserve een toegevoegde waarde kan hebben om de ernstige marktverstoringen op te kunnen vangen.

De leden van de BBB-fractie lezen dat de wetgevende voorstellen voor het verminderen van de administratieve lasten en regeldruk voor boeren zijn aangenomen. Deze leden zijn hier blij mee. Zij vragen de minister om de Kamer zo spoedig mogelijk te informeren over de implementatie van de voorstellen in Nederland. Tevens zijn deze leden blij om te lezen dat de minister in gesprek is met de EC om een gelijk speelveld te creëren. Deelt de minister de mening dat onder het creëren van een gelijk speelveld ook valt dat telers ten minste dezelfde gewasbeschermingsmiddelen moeten kunnen gebruiken als andere lidstaten, onder dezelfde voorwaarden?

Antwoord

Ik onderschrijf het belang van een gelijk speelveld in de EU, echter gebeurt het goedkeuren van werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen conform de Verordening gewasbeschermingsmiddelen (EG 1107/2009) op EU-niveau en voor het toelaten van gewasbeschermingsmiddelen op lidstaat-niveau. Hierdoor ontstaan in de praktijk verschillen tussen lidstaten in de beschikbaarheid van toegelaten gewasbeschermingsmiddelen, bijvoorbeeld door andere (teelt-) of milieuomstandigheden. Verder kan het gebruik van niet-regulier toegelaten gewasbeschermingsmiddelen in lidstaten volgens dezelfde verordening (artikel 53) worden vrijgesteld vanwege een onvoorziene, tijdelijke noodsituatie. Het vrijstellen van gewasbeschermingsmiddelen is een nationale aangelegenheid wat per definitie leidt tot een ongelijk speelveld.

De leden van de BBB-fractie lezen dat de minister vindt dat er ingezet moet worden op de ontwikkeling van een duurzame, weerbare en klimaatbestendige landbouw, die voorbereid is op marktveranderingen en waarbij open handelsrelaties en de vermindering van strategische afhankelijkheden van belang zijn. Deze leden vragen de minister welke marktveranderingen hij bedoelt en hoe hij de vermindering van strategische afhankelijkheden voor zich ziet. Kan de minister hier een antwoord op geven?

Antwoord

Onder marktveranderingen versta ik wijzigingen in vraag en aanbod, inclusief import- en exportmogelijkheden, maar ook veranderende consumentenvoorkeuren of veranderende eisen van afnemers. Het is voor de aanpak van crisis niet gewenst dat steunmaatregelen gebruikt worden voor compensatie van normale marktfluctuaties of het steunen van productie waar vanuit de markt geen of minder vraag meer naar is. Open handelsrelaties en de vermindering van strategische afhankelijkheden zijn van belang om input- en afzetmarkten (met derde landen) te diversifiëren, de productie binnen de EU van kritische producten te waarborgen en risico's op eenzijdige afhankelijkheden te verminderen.

De leden van de BBB-fractie lezen dat de onzekerheden op de markten groot blijven, vooral vanwege de geopolitieke ontwikkelingen. Wat is de inzet van de minister om de onzekerheden op de markten te verminderen? Heeft de minister nagedacht over eventuele kansen voor Nederland ten aanzien van de onzekerheden op de markten? Welke rol is er voor Nederland weggelegd?

Antwoord

Nederland zet in op de ontwikkeling van een duurzame, weerbare en klimaatbestendige landbouw, die voorbereid is op marktveranderingen en waarbij open handelsrelaties en de vermindering van strategische afhankelijkheden van belang zijn. Daarmee worden input- en afzetmarkten gediversifieerd en risico's op eenzijdige afhankelijkheden verminderd. Tevens geeft het inspelen op veranderende consumentenvraag nieuwe kansen om goede en duurzame kwaliteitsproducten met hoge toegevoegde waarde te leveren. In dat kader zet ik mij in om de afzetmarkt voor duurzame en dierwaardig geproduceerde producten te vergroten en de transparantie in de keten te vergroten, zodat een passende vergoeding wordt geboden voor de gestelde eisen aan duurzame productie en dierenwelzijn.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Landbouw- en Visserijraad van 27 mei en hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie merken op dat er tijdens de Landbouw- en Visserijraad zal worden gesproken over maatregelen in reactie op de crisissituatie in de landbouwsector en dat daar ook de Richtlijn OHP onderdeel van is. Deze leden constateren dat de EC concludeert dat de lidstaten over het algemeen een hoger beschermingsniveau hanteren dan het minimale beschermingsniveau van de Richtlijn, maar dat Nederland daarop één van de uitzonderingen is. Ook hebben de meeste lidstaten de lijst van oneerlijke handelspraktijken uitgebreid door de verbodsbepalingen van de Richtlijn strenger te maken, Nederland heeft daar niet voor gekozen. Deze leden vragen de minister om inzichtelijk te maken op welke wijze andere lidstaten een hoger beschermingsniveau hanteren dan Nederland, welke verbodsbepalingen die de Richtlijn strenger maken in andere lidstaten wel gelden en in Nederland niet en wat daarvan de gevolgen zijn voor onder andere de positie van de boer in de keten.

Antwoord

De Commissie heeft op 23 april jl. een rapport gepresenteerd waarin zij aangeeft op welke manier de lidstaten invulling geven aan de Richtlijn OHP. Hieruit blijkt inderdaad dat niet alle lidstaten de Richtlijn OHP hetzelfde invullen.³ Dit betekent dat lidstaten bij nationale wetgeving praktijken hebben toegevoegd aan de lijst oneerlijke handelspraktijken, praktijken van de grijze naar de zwarte lijst hebben verplaatst of de reikwijdte van de verbodsbepalingen hebben uitgebreid.

---

³ [EUR-Lex - 52024DC0176 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Het is nog onduidelijk wat de effecten zijn van de verschillende invullingen door de lidstaten. De Commissie gaat de Richtlijn OHP evalueren en komt in november 2025 met een conclusie en advies. Nederland is zelf ook bezig met een nationale evaluatie van de Wet OHP, waarvan de resultaten aan het eind van dit jaar te verwachten zijn. Op basis van deze evaluaties zal worden gekeken op welke manier zowel de Richtlijn OHP als de Nederlandse implementatie bijdraagt aan minder oneerlijke handelspraktijken en of er mogelijke praktijken toegevoegd moeten worden om op die manier de positie van de boer te versterken.

De leden van de CDA-fractie vragen de minister tevens in hoeverre de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken, en de implementatie daarvan in ons land, volgens hem momenteel bijdraagt aan het versterken van de positie van de boer in de keten. Ook vragen deze leden wat de ambities van de minister zijn bij een eventuele herziening van de Richtlijn OHP. Op welke wijze zou deze Richtlijn meer bij kunnen dragen aan het versterken van de positie van de boer in de keten?

Antwoord

De Richtlijn OHP biedt een goede basis om de positie van boeren in de keten te versterken. In Nederland is de Wet OHP sinds 2021 van kracht en deze moet nog aan bekendheid winnen. De ACM geeft aan dat er een toename te zien is in de hoeveelheid vragen en klachten. Recent heeft zij een eerste besluit genomen na een klacht over oneerlijke handelspraktijken in de varkenssector rondom het eenzijdig wijzigen van contracten. Het besluit zorgt ervoor dat circa 500 varkensproducenten een sterkere onderhandelingspositie hebben gekregen. Dit soort uitspraken zal ook de bekendheid en het belang van de Wet OHP vergroten in de sector.

De leden van de CDA-fractie ontvangen signalen dat de minister voornemens is om per 2025 in het kader van de Goede Landbouw- en Milieu Maatregel (GLMC) twee extra eisen te stellen aan boeren in kustvlakteveengebieden. Het zou dan bijvoorbeeld gaan om beperkingen aan het bouwplan waardoor alleen nog grasland mogelijk is in het bouwplan. Deze leden horen dat de minister tevens van plan is om de Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) basispremie per hectare in deze kustvlakteveengebieden te verhogen, wat dan ten koste zou gaan van boeren elders in het land. Klopt het dat de minister hier plannen voor heeft? Zijn de bovengenoemde voorgenomen maatregelen het gevolg van Europese verplichtingen of kiest de minister hier zelf voor? Indien dat laatste het geval is, wat is daarvoor dan de argumentatie?

Antwoord

Het klopt dat ik voor de goede landbouw- en milieuconditie ter bescherming van veenweiden en wetlands (GLMC 2) extra eisen voorbereid. Dat is een Europese verplichting, voortkomend uit het GLB. Momenteel is in het Nationaal Strategisch Plan (NSP) onder GLMC 2 reeds opgenomen dat agrariërs in kustvlakteveengebieden zich moeten houden aan het peilbesluit. Daarnaast is in het NSP vastgelegd dat er aanvullende maatregelen genomen zullen worden vanaf 2025 voor de bescherming van alle veengronden. Deze extra eisen zijn hiermee een uitwerking van het bestaande NSP. Het is mijn voornemen om in de kustvlakteveengebieden de teelt op bouwland te beperken tot grasland en/of natte teelten. Dit is om te voorkomen dat grondbewerking leidt tot het vrijkomen van CO₂.

De leden van de CDA-fractie horen vanuit de sector dat de minister ook nieuwe maatregelen voorbereidt met betrekking tot de ecoregelingen. Is het juist dat de minister van plan is om de instapeisen voor de ecoregeling in het GLB per 2025 te verhogen, door een hogere drempelwaarde voor de niveaus goud, zilver en brons in te stellen? Erkent de minister dat het stellen van strengere eisen aan de eco-

regeling ook zal betekenen dat minder boeren hieraan mee kunnen doen?

Antwoord

Zoals ik in mijn brief van 29 februari 2024 (Kamerstuk 28 625, nr. 358) heb aangegeven, kijk ik voor 2025 en de jaren daarna nadrukkelijk opnieuw naar de instapeisen voor de ecoregeling. Om de transitie naar een duurzamere landbouw te blijven stimuleren zal het ambitieniveau van de ecoregeling de komende jaren stapsgewijs worden verhoogd, zoals afgesproken in het NSP. Op die manier kunnen we het beschikbare budget optimaal benutten om de doelen te bereiken. Een eerste analyse van de ecoregeling in 2023 laat zien dat boeren die goud halen (en dus duurdere activiteiten uitvoeren) gemiddeld niet meer punten per hectare (dus meer doelbereik) halen. Deze bevinding is voor mij reden om te onderzoeken of de punten-instapeis per 2025 gedifferentieerd kan worden, zodat we zorgen dat de hoogste vergoeding ook terecht komt bij de boer die de meeste duurzame impact realiseert.

Zou de minister, gezien het feit dat er een hoofdlijnenakkoord ligt voor een nieuwe regering, ingrijpende wijzigingen zoals hierboven beschreven niet beter aan zijn opvolger over kunnen laten?

Antwoord

Het huidige GLB is beleid dat momenteel uitgevoerd wordt en is niet controversieel verklaard. Zoals ik aangaf in het vorige antwoord heb ik de Kamer op 29 februari jl. geïnformeerd dat om de transitie naar een duurzamere landbouw te blijven stimuleren, het ambitieniveau van de ecoregeling de komende jaren stapsgewijs wordt verhoogd. Ook is het stapsgewijs verhogen van de instapeisen onderdeel van het NSP. Daarom is er geen sprake van een ingrijpende wijziging, maar een die voortvloeit uit een met de Kamer en de Commissie gedeelde en besproken beleidsrichting.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de PvdD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad van 27 mei 2024 en hebben hierover een aantal vragen.

Haalbaarheid maatregelen

De leden van de PvdD-fractie hebben enkele vragen over maatregelen die door een aantal andere partijen zijn voorgesteld. Deze leden zijn benieuwd in hoeverre deze maatregelen volgens de minister kans van slagen hebben.

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of het haalbaar is om te komen met een nieuwe, regio-specifieke derogatie van de Nitraatrichtlijn.

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of het haalbaar is om op korte termijn de bufferstroken te verkleinen van 250 naar 100 meter. Kan de minister aangeven welke gevolgen dit heeft voor de natuur?

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of het haalbaar is om de maximale hoeveelheid stikstof uit dierlijke mest van 170 kilogram per hectare uit de Nitraatrichtlijn te schrappen.

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of het haalbaar is om te komen met een herijking van de Natura 2000-gebieden, zonder 'snippernatuur'. Deelt de minister de uitspraak van bioloog Patrick Jansen dat het hier gaat om 'absolute topstukken van de Nederlandse natuurcollectie' (Trouw, 19 juni 2020, 'Was Nederland maar net zo trots op haar natuur als op haar Hollandse meesters', (<https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/was-nederland-maar-net-zo-trots-op-haar-natuur-als-op-haar-hollandse-meesters~bdd09703/>))? Welke gevolgen heeft deze maatregel voor de natuur?

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of het haalbaar is om in Brussel aan te tonen dat bepaalde gebieden niet langer kwetsbaar zijn, met als doel om meer stikstof te kunnen uitstoten.

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of het haalbaar is om in Brussel te regelen dat de afbouw van de huidige derogatie wordt teruggedraaid.

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of het haalbaar is om op korte termijn de rekenkundige ondergrens te verhogen naar minimaal één mol per hectare per jaar. Kan de minister aangeven welke gevolgen dit heeft voor de natuur?

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of het haalbaar is om op korte termijn in Brussel te regelen dat de pulsvisserij wordt gelegaliseerd.

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister of hij verwacht dat het inzetten op bovenstaande maatregelen zal zorgen voor perspectief voor de agrarische sector.

De leden van de PvdD-fractie zijn van mening dat deze maatregelen boeren valse hoop geven, terwijl ondertussen de natuur- en klimaatcrisis verergert. Deelt de minister deze analyse?

De leden van de PvdD-fractie vragen de minister tevens welke impact deze maatregelen hebben op het halen van afspraken rondom natuur en biodiversiteit en het stoppen van de achteruitgang van dier- en plantensoorten, zoals recent nog als doel door de Kamer is bevestigd (Kamerstuk 21501-08, nr. 942).

Antwoord

De leden van de PvdD-fractie stellen diverse vragen over de implicaties van het hoofdlijnenakkoord dat door de formerende partijen is afgesloten. Het is echter niet aan mij op vragen over het hooflijnenakkoord te reageren, dat is aan het nieuwe kabinet.

Verslag Landbouw- en Visserijraad 13 mei 2024

De leden van de PvdD-fractie lezen in het verslag van de Landbouw- en Visserijraad van 13 mei 2024 dat er een voorstel van Duitsland werd besproken over het verhogen van het plafond van steun voor de landbouw, visserij en aquacultuur. De minister merkt hierbij op dat verschillende lidstaten aangaven niet akkoord te zijn met een ophoging van de steun als daar geen duurzaamheidseisen aan worden verbonden. De minister schrijft zijn steun te hebben uitgesproken voor een herziening, maar geeft niet aan wat het standpunt is over de koppeling met duurzaamheidseisen. Kan de minister toezeggen dat hij zich bij de lidstaten zal aansluiten die vinden dat extra steun moet samengaan met duurzaamheidseisen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Nederland verwelkomt een herziening van de de-minimisverordeningen voor landbouw en visserij/aquacultuur. Staatssteun is een exclusieve bevoegdheid van de Commissie. Indien de Commissie het initiatief neemt tot herziening, zal Nederland zich inspannen om een zo evenwichtig mogelijk resultaat te bereiken en de concurrentievervalsende aard van staatssteun tot een minimum te beperken. Daarbij zal rekening worden gehouden met de behoefte uit de sector en het staatssteunstelsel als geheel.

Landbouwgif – ScoPAFF

De leden van de PvdD-fractie hebben vernomen dat in de ScoPAFF-vergadering van 22/23 mei de stof Pydiflumetofen op de agenda staat. Kan de minister bevestigen dat dit bestrijdingsmiddel een zeer hoge persistentie heeft, zowel in de bodem als in het water, en extreem langzaam afbreekt in het milieu? Kan de minister bevestigen dat zelfs na 100 jaar

gebruik, de concentratie in het milieu zal blijven toenemen? Kan hij bevestigen dat dit bestrijdingsmiddel een risico vormt voor regenwormen (EFSA Journal, 29 januari 2024, 'Updated peer review of the pesticide risk assessment of the active substance pydiflumetofen', (<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/8559>))? Kan de minister toezeggen dat Nederland tegen de toelating van dit bestrijdingsmiddel zal stemmen?

Antwoord

Het klopt dat er een Europese goedkeuringsaanvraag loopt voor de nieuwe werkzame stof pydiflumetofen. Momenteel vindt, conform procedures, een Europese discussie plaats of een veilig gebruik voor deze stof mogelijk is. Hierbij worden alle eigenschappen van de stof, zoals ook de hoge persistentie en de risico's voor regenwormen, meegewogen. Volgend op deze discussie zal de Commissie een voorstel voor goedkeuring of niet-goedkeuring aan de lidstaten voorleggen. Een dergelijk voorstel zal op zijn vroegst in het najaar beschikbaar komen waarna ik de Kamer, nadat ik mij heb laten adviseren door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb), over mijn standpunt zal informeren.

De leden van de PvdD-fractie wijzen erop dat de minister bij het commissiedebat Gewasbeschermingsmiddelen van 14 mei 2024 heeft benoemd dat de uitspraak van het Europese Hof van Justitie op de agenda staat van de ScoPAFF-vergadering van mei 2024. Het Europese Hof van Justitie oordeelde dat lidstaten strenger moeten zijn bij de toelating van bestrijdingsmiddelen, waarbij de meest actuele wetenschappelijke kennis wordt gebruikt en elk nieuw middel in zijn geheel moet worden onderzocht op de mogelijke schadelijke effecten voor mens, dier en milieu. Deze leden vragen de minister zo spoedig mogelijk na deze vergadering een terugkoppeling te geven aan de Kamer. Deze leden horen graag wat deze uitspraak betekent voor de werkwijze van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Kan de minister aangeven of de toelating van andere middelen zijn gedaan volgens de meest recente inzichten? Zo niet, wat

betekent dat voor de risico's voor mens, dier en milieu? Deze leden roepen de minister op om de verouderde toelatingen te heroverwegen aan de hand van de uitspraak.

Antwoord

Het klopt dat de uitspraak van het Hof van Justitie van de EU op de agenda staat van het SCoPAFF van mei 2024. De Commissie wil met de lidstaten bespreken hoe de EU-beoordelingsautoriteiten invulling geven aan deze uitspraak. Naar verwachting zal de Commissie erop aandringen dat hier een geharmoniseerde uitwerking voor komt. Nederland is het daarmee eens en zal, samen met het Ctgb, actief aan deze uitwerking bijdragen. Ik zal de Kamer over deze uitwerking informeren zodra deze beschikbaar is.

Octopuskwekerijen

De leden van de PvdD-fractie wijzen de minister op de aangenomen motie die de regering verzoekt om actief in Europa te pleiten tegen octopuskwekerijen (Kamerstuk 32 627, nr. 50). Kan de minister bevestigen dat hij dit nog niet heeft gedaan en dat de motie hiermee nog niet is uitgevoerd? Octopussen zijn hyperintelligente, gevoelige, nieuwsgierige dieren van wie het welzijn onmogelijk geborgd kan worden in een kwekerij. Een kale, volle omgeving zal leiden tot frustratie, agressie en zelfs kannibalisme. De kans op ziekte en sterfte zijn hoog. Ook bestaat er geen goedgekeurde slachtmethode, waarbij het dier zo min mogelijk lijdt. Daarnaast staan octopuskwekerijen de voedseltransitie in de weg, aangezien octopussen veel vis eten en de kweek daarmee een nog hogere druk op de overbeviste zeeën legt. De minister heeft eerder aangegeven voor een verbod te gaan pleiten bij het bespreken van de Commissievoorstellen voor EU-dierenwelzijnswetgeving. Deze voorstellen lijken echter op de lange baan te zijn geschoven. Deze leden zijn van mening dat het onwenselijk is om te wachten met uitspreken totdat deze voorstellen zijn gepubliceerd, aangezien de plannen voor de Spaanse octopuskwekerij wel doorgaan. Deelt de minister dit inzicht? Is de minister bereid om op korte termijn een geschikt moment te vinden om zich,

conform de aangenomen motie, actief uit te spreken voor een verbod op octopuskwekerijen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ik heb eerder aangegeven dat ik de inzet ondersteun dat octopussen niet in kwekerijen thuishoren. Om de kans te vergroten dat dit onderwerp in Europees verband opvolging krijgt, is het van belang om dit onderwerp op een hiervoor geschikt moment in te brengen. Dit is de reden dat ik heb aangegeven tijdens de herziening van de Europese dierenwelzijnswetgeving te willen bepleiten dat geen octopuskwekerijen in Europa worden toegestaan. Ik blijf er bij de Commissie op aandringen om met deze wetsvoorstellen te komen, maar het is onwaarschijnlijk dat de huidige Commissie hier nog voor de verkiezingen van het Europees Parlement mee komt (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1630). Ik zie op dit moment geen ander geschikt moment om dit thema onder de aandacht te brengen. Mocht er zich op de korte termijn wel een passend moment voordoen, dan zal ik dat uiteraard benutten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie en reactie van de bewindspersoon

De leden van de SGP-fractie hebben een vraag over de Richtlijn OHP. Uit de analyse van de EC blijkt dat de meeste lidstaten een hoger beschermingsniveau hanteren dan het minimale beschermingsniveau van de Richtlijn. Nederland is een van de uitzonderingen, omdat zij de Richtlijn strikter toepast. Deze leden horen graag hoe de minister aankijkt tegen aanscherping van de Richtlijn in lijn met het hogere beschermingsniveau van veel lidstaten. Zij horen ook graag of de minister bereid is het beschermingsniveau in Nederland aan te scherpen.

Antwoord

Het klopt dat lidstaten de Richtlijn OHP verschillend invullen, maar het is ook nog onduidelijk wat de effecten zijn van de verschillende invullingen van de lidstaten. De

Commissie gaat de Richtlijn OHP evalueren en komt in november 2025 met een conclusie en advies. Daarnaast bekijkt de Commissie in hoeverre grensoverschrijdend toezicht kan worden toegepast op de verschillende oneerlijke handelspraktijken. Indien lidstaten verschillende oneerlijke handelspraktijken hanteren, kan dit ertoe leiden dat afnemers hun inkoop verplaatsen richting de meest aantrekkelijke lidstaten en oneerlijke handelspraktijken verplaatsen.

Nederland is zelf ook bezig met een nationale evaluatie van de Wet OHP waarvan de resultaten aan het eind van dit jaar te verwachten zijn. Op basis van deze evaluaties zal worden gekeken op welke manier de Richtlijn OHP en de Wet OHP bijdragen aan minder oneerlijke handelspraktijken, een gelijk speelveld in de EU en of er mogelijk aanpassingen nodig zijn om de positie van de boer te versterken.

De leden van de SGP-fractie hebben een vraag over de invulling van de eco-regeling. De eco-activiteit verlengde weidegang is alleen van toepassing voor melkvee. Deze leden horen graag waarom deze eco-activiteit niet mogelijk is voor vleesvee, terwijl weidegang in deze sector ook positief uitpakt voor milieu en dierenwelzijn.

Antwoord

De activiteit weidegang is voor ondernemers met melkkoeien. Deze activiteit heeft tot doel het reduceren van ammoniakemissie. Vanwege het meerdere keren per dag melken, hebben melkveehouders te maken met meer kosten voor de weidegang dan andere graasdierhouders. Vleeskoeien verblijven normaliter al veel buiten. Er zou dus nauwelijks sprake zijn van een gewenste gedragsverandering of afwijking van de heersende praktijk bij het opnemen van vleesvee in de eco-activiteit.

De leden van de SGP-fractie hebben een vraag over de saneringsregeling visserij. Deze leden horen graag of en wanneer deze regeling wordt geëvalueerd. Zij zouden graag zien dat daarbij gekeken wordt naar onder meer de vraag in

hoeverre bedrijven daadwerkelijk gebruik hebben kunnen maken van de verruimde herinvesteringsreserve, de onderbouwing van de keuze om geen vergoeding te geven voor de inname van contingenten en de onderbouwing van het verschil in vergoeding tussen kleine en grote kotters.

Antwoord

De afhandeling van het pakket van diverse Brexit Adjustment Reserve-regelingen is nog niet geheel afgerond. Wanneer de afhandeling is afgerond, zullen wij een evaluatie uitvoeren voor het visserijonderdeel in afstemming met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat die verantwoordelijk is voor de gehele BAR. Wij zullen de door u benoemde aspecten daarin meenemen. Te zijner tijd zal ik de Kamer hierover informeren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CU-fractie

De leden van de CU-fractie hebben kennisgenomen van de stukken bij de Landbouw- en Visserijraad. Deze leden hebben daarbij nog enkele vragen over het onderwerp biologische gewasbescherming. Zij zouden de minister willen vragen om het toelatingsbeleid van biologische gewasbescherming te agenderen als diverserpunt of dit punt actief te ondersteunen als het op de agenda zou komen. Ziet de minister kans zich op deze raad opnieuw in te zetten om biologische middelen zo makkelijk mogelijk en zo snel mogelijk toegelaten te krijgen, onder andere via de wijziging van Verordening (EG) Nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad, om deze aan te kunnen passen? Ook zouden deze leden willen weten of de minister tijdens deze Landbouw- en Visserijraad verder kan werken aan het vormen van een kopgroep van landen die dit nastreeft. Hoe ziet hij de krachtsverhoudingen op dit thema en wat zijn de grootste bezwaren hiertegen?

Antwoord

In het Commissiedebat Gewasbeschermingsmiddelen van 14 mei jl. heb ik met de Kamer gesproken over mijn ambities voor het sneller op de markt krijgen van biologische gewasbeschermingsmiddelen. Daar zet ik volop op in. Zoals ik de Kamer ook heb gemeld zijn veel lidstaten in de Raad niet direct voorstander van het wijzigen van de Verordening gewasbeschermingsmiddelen (EG 1107/2009) voor dit doel.

Daarom zal ik in deze Raad niet het woord vragen op dit onderwerp. Ik wil wel in kaart brengen welke coalities met andere lidstaten mogelijk zijn en hoe Nederland hierop effectief kan inzetten in de EU, zowel in de Landbouw- en Visserijraad als op andere overlegtafels. Voor die uitwerking is ook (eerst) een gesprek nodig met sectorpartijen in Nederland over wat we voor elkaar kunnen betekenen. Dat zet ik in gang.